

”JOKA IKISELLÄ ORKKATUNNILLA MIE OON NAURANUT”

Haastattelututkimus soittokavereiden ja yhteissoiton merkityksestä musiikkiopistossa

Seminaarityö

Kevät 2017

Opettajan pedagogiset opinnot

Tampereen yliopisto

Janne Valkeajoki

Taideyliopiston Sibelius-Akatemia/ Pianon, harmonikan, kitaran ja kanteleen

aineryhmä/ kirjallinen työ

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TUTKIMUSASETELMA	5
2.1 Tutkimuskysymykset	5
2.2 Tutkimusmenetelmät	6
2.3 Haastateltavat	7
3 KIRJALLISUUSKATSAUS	8
3.1 Kasvuprosessi yhdessä kaverien kanssa	8
3.1.1 Lapsesta nuoreksi ryhmän tukemana	8
3.1.2 Kaverien merkitys lapselle ja nuorelle	9
3.1.3 Nuorten sosiaalinen pääoma	10
3.2 Ryhmytyminen	12
3.2.1 Ryhmädynamiikka ja ryhmyttäminen	13
3.2.2 Ryhmä ja ryhmyttäminen soitonopetuksessa	15
3.2.3 Soittoharrastus ja yhteissoitto opetussuunnitelmissa	17
4 HAASTATTELUTUTKIMUSTEN TULOKSET	19
4.1 Millaista musiikkiopistossa oli?	19
4.1.1 Ryhmäsoiton merkitys musiikkiopistoharrastukselle	20
4.1.2 Ammattiin vai ei?	22
4.1.3 Kaverit musiikkiopistossa ja muualla	23
4.1.4 Musiikkiopistosta ja yhteissoitosta eväitä elämään	24
4.2 Opettajan mielipiteitä yhteissoitosta	26
5 POHDINTA	28
LÄHTEET	
LIITTEET	
Liite 1: Ryhmähaastattelun kysymykset	
Liite 2: Sähköpostihaastattelun saateviesti	
Liite 3: Sähköpostihaastattelun kysymykset	

1 JOHDANTO

Musiikkiopisto muuttuu ja pyrkii päivittämään itseään jatkuvasti. Mitä musiikin tulisi harrastajalleen antaa? Onko harrastaminen tavoitteellista vai harmittonta ajanviettoa? Näiden kysymysten parissa lienee varmasti jokainen soitonopettaja ainakin joskus ollut. Mitä opettaja ajattelee antavansa ei välttämättä ole sitä, mitä oppilas kokee saavansa.

Musiikkiopisto voi mielestäni parhaimmillaan olla vähintään yhtä merkittävä tekijä lapsen ja nuoren kehityksessä kuin koulu. Yhdessä soittaessa voidaan kokea niin suuria tunteita ja isoja haasteita, että niiden opit kantavat koko elämän ajan. Yhdessä tekeminen muuttaa yksinäisen harrastuksen aivan erilaiseksi. Yhtäkkiä omien kappaleiden soittaminenkin on erilaista, kun tietää, että kaverit tekevät aivan samaa. Pieni positiivinen kilpailu herää ja sen sijaan, että jättäisi harjoittelun kokonaan, tekeekin mieli harjoitella edes vähän, jotta yhteistunnilla on samalla viivalla kaverien kanssa. Kun nämä samat kaverit pysyvät orkesterissa pitkään ja heidät oppii tuntemaan vielä vaikkapa erilaisilla kesä- ja viikonloppuleireillä, on soittoharrastuksen luonne muuttunut lopullisesti. Hyvien kavereiden kanssa soittaminen ja mahdolliset esiintymismatkat muodostuvat tärkeäksi vastapainoksi koulun luomalle arjelle. Uskon, että nimenomaan yhteissoitto ja soittokaverit luovat pohjan sellaiselle harrastukselle, joka houkuttaa myös tulevaisuudessa oppilaita musiikkiopistoihin.

Ryhmähenki auttaa, kun intoa omaan soittoon ei aina löydy tai kun teorialäksyjen teko tuntuu ajanhukalta. Kaiken kaikkiaan uskon, että soittokaverit ovat yksi tärkeimmistä asioista koko harrastuksessa. Itse koen olleeni hyvin onnekas tässä suhteessa. Soittokaverini aivan soittoharrastuksen ensimmäisiltä vuosilta ovat soittokavereitani edelleen, ja vaikka koen jo varsin nuorena olleeni melko päämäärätietoinen soittamiseni kanssa, ovat he myös olleet ensiarvoisen tärkeitä monessa suhteessa.

Valitsin soittokavereiden merkityksen musiikkiopistoaikana ja sen jälkeen seminaarityöni aiheeksi, koska vahvasti uskon, että yhteissoitto ja ryhmänä tehtävät aktiviteetit kuten viikonloppuleirit ovat ensiarvoisen tärkeitä herättämään intoa oppilaissa. Mielestäni tämä into kanavoituu osaavan opettajan käsissä harjoittelun kautta huimiin lopputuloksiin, joista kaikki voivat yhdessä olla ylpeitä riippumatta jatkaako oppilas ammattiopintoihin vai ei.

2 TUTKIMUSASETELMA

2.1 Tutkimuskysymykset

Omassa elämässäni ja urani etenemisessä soittokaverit ovat olleet hyvin merkittävässä roolissa. Jo nuoresta asti olemme olleet paljon tekemisissä toistemme kanssa ja yhteydenpito on jatkunut aina musiikin ammattiopintoihin. Omista positiivisista kokemuksistani innoittuneena haluan tutkia, mikä on kavereiden merkitys soitonopetuksessa laajemmin ja mitkä ovat opettajan keinot tukea ja edistää oppilaidensa ryhmäytymistä.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- Kuinka haastateltavat ovat kokeneet ryhmässä toimimisen ja soittokavereiden merkityksen omalla kohdallaan

a) nuorena soiton harrastajana

b) myöhemmän elämän ryhmätilanteissa

- Mitkä ovat opettajan keinot vaikuttaa oppilaidensa ryhmäytymiseen ja kuinka hänen tulisi olla prosessissa mukana?

Olen pannut merkille, että monesti hyvä yhteishenki heijastuu myös musiikkiopistosta tulevien ammattiopiskelijoiden määrään. Innostava ja aktiivinen toiminta luo positiivisen kuvan ammatista ja opiskelijat hakeutuvat musiikin ammattiopintoihin. Ammattiopiskelijat eivät kuitenkaan saisi olla opettajalle mikään meriitti tai laadun määritelmä, sillä hyvien ammattiopiskelijoiden rinnalla on usein myös yhtä hyviä musiikkiopistolaisia, jotka eivät päädy ammattiopintoihin. Haluan myös tutkia kuinka tämän kaltaiset pitkään jotain soitinta harrastaneet kokevat soitonopiskelun vaikuttaneen heihin ja millaiseksi he kokevat oman musiikkisuhteensa nykyisin.

Soittaminen on upea harrastus, mutta jotta se ei jäisi nykyaikana kaiken muun informaatio- ja viihdetulvan alle haluan selvittää, kuinka juuri soitonopettaja omalta osaltaan pystyy vaikuttamaan oppilaidensa viihtyvyyteen harrastuksensa parissa. Onko mahdollista tietoisesti joillain keinoilla ryhmäyttää oppilaita ja antaa heille enemmän vastuuta omasta ja muiden harrastamisesta niin, että samalla itse opetuksen laatu pysyy vähintäänkin yhtä hyvänä?

2.2 Tutkimusmenetelmät

Tein ryhmähaastattelun neljälle entiselle musiikkiopistoaikaiselle soittokaverilleni. Heistä kaksi on nykyisin ammattiopiskelijoita tai jo valmistuneita, ja kaksi muuta ovat valinneet muun uran itselleen. Ryhmähaastattelun avulla haastateltavat ovat usein vapautuneempia verrattaessa henkilökohtaiseen haastatteluun (Grönfors 1982 Hirsjärvi, Remes & Sajavaaran 1996, 199 mukaan). Lisäksi ryhmähaastattelulla saa hyvin valaistua asioita, jotka vaativat muistamista ryhmän korjatessa omia muistojaan. Ryhmähaastattelua pidetään lisäksi hyvänä välineenä, kun tutkitaan ryhmien sisäisiä kulttuureja. (Sulkunen 1990 Hirsjärvi, Remes & Sajavaaran 1996, 200 mukaan.) Ryhmähaastattelu nauhoitettiin sekä sanelimella että videokameralla. Näin vältyttiin ongelmalta, että useampien ihmisten puhuessa samaan aikaan ei saisi selvää kuka on milloinkin äänessä

(Lähteenmaa 1991 Hirsjärvi, Remes & Sajavaaran 1996, 200 mukaan). Haastattelijana pyrin luomaan hyvän ilmapiirin haastateltavilleni, jotka tunsivat toisensa entuudestaan jo hyvin. Haastattelu onnistuikin suorastaan yli odotusten ja hyvää ja hedelmällistä keskustelua syntyi ilahduttavan paljon. Ryhmähaastattelu kesti 75 minuuttia ja litteroitua tekstiä syntyi 11 sivua.

Ryhmähaastattelun lisäksi tein asiantuntijahaastattelun sähköpostitse kokeneelle harmonikkapedagogille, joka on opettanut lukuisia eri kokoisia ryhmiä yli kahdenkymmenen vuoden ajan. Tämän sähköpostihaastattelun tavoitteena on saada vastauksia, millaisin keinoin opettaja voi omalta osaltaan vaikuttaa oppilasryhmänsä ryhmäytymiseen. Tässä tutkimuksessa sähköpostihaastattelun etuja olivat muun muassa haastateltavan asuinkunta, joka on melko kaukana pääkaupunkiseudusta sekä sähköpostihaastattelun tarjoama avoimuus vastata myös tavoilla, jotka voisivat tavallisessa haastattelussa tuntua huonoilta. Sähköpostihaastattelun hankaluuksiin taas kuuluu, että haastatteluun vastaamiseen voi mennä aikaa; tätä pyrin välttämään sillä, että ennen kuin lähetin itse kysymykset soitin haastateltavalle ja avasin kysymyksiäni hieman. (Hunt & McHale 2007.)

2.3 Haastateltavat

Ryhmähaastattelussa haastattelin neljää 24–26-vuotiasta aikanaan musiikkiopistossa aktiivisesti harrastanutta harmonikansoittajaa. Alustavan tarkastelun jälkeen päädyin tähän ryhmään, sillä uskon heillä olevan nimenomaan monenlaisia kokemuksia harrastuksensa parissa. Ryhmä on myös erittäin tasapuolinen sisältäen kaksi nykyistä ammattilaista ja kaksi harrastajaa. Lisäksi sukupuolijakauma menee tasan ammattiin päätyneiden ja harrastajien kesken. Haastatellut esiintyvät tekstissä omilla etunimillään Kristian, Maiju, Matti ja Vilma. Heistä Matti ja Vilma jatkoivat musiikin ammattiopintoihin ja Maiju ja Kristian valitsivat muut ammatilliset urat.

Asiantuntijahaastattelun antanut harmonikkataiteilija Reijo Ahonen on Hämeenlinnan Sibelius-opiston (ent. Hämeenlinnan musiikkiopisto) harmonikansoiton lehtori. Hän aloitti opettajan uransa Valkeakosken musiikkiopistossa vuonna 1991 ja Hämeenlinnassa hän aloitti opettamisen 1994. Hänen johtamansa harmonikkaorkesterit ovat olleet jo useiden vuosien ajan kestmestyjiä valtakunnallisissa kilpailuissa. Hän on painottanut yhteissoiton merkitystä koko uransa ajan jo kauan ennen kuin hänelle annettiin edes sitä varten erillisiä tuntiresursseja. Hänen oppilaansa ovat myös menestyneet erinomaisesti monissa valtakunnallisissa soolokilpailuissa ja hän itse on saavuttanut lukuisia palkintoja niin valtakunnallisissa kuin kansainvälisissä harmonikkakilpailuissa.

3 KIRJALLISUUSKATSAUS

3.1 Kasvuprosessi yhdessä kaverien kanssa

3.1.1 Lapsesta nuoreksi ryhmän kanssa

Nyky-yhteiskunnassa, jossa molemmat vanhemmat ovat yleensä päivisin töissä ja nuoret koulussa, korostuvat nuorten kaverisuhteet vielä entistä enemmän verrattuna historiaan, jolloin päivät vietettiin enimmäkseen kotona. Koulun ja molempien vanhempien työssäkäynnin myötä kaverien merkitys onkin nuorille meidän aikanamme erityisesti korostunut. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2010, 147.)

Nuoren alkaessa itsenäistyä vanhemmistaan on kaverien merkitys tärkeä. Nuori viettää paljon aikaa kavereidensa kanssa ja kavereiden mielipiteet ja hyväksyntä muodostuvat hyvin tärkeiksi nuorelle. Nuori haluaa samaistua ryhmään,

minkä johdosta ryhmän jäsenten käyttäytyminen alkaa muodostua samanlaisiksi keskenään. (Salmivalli 2005, 138-139.) Kavereiden hyväksyntä vaikuttaa selvästi siihen tunteeko nuori itsensä onnelliseksi: onnelliset kokevat saavansa kavereidensa hyväksynnän, kun taas onnettomat sitä vastoin kokevat, että he eivät saa kavereiltansa tarpeeksi hyväksyntää (Kumpula 2012, 80).

Kavereiden puuttuminen lapsuudessa laukaisee riskitekijöitä lapsen kehityksessä tasapainoiseksi yksilöksi ja on jopa todettu, että torjutuksi tuleminen tunne aktivoi samoja alueita aivoissa kuin fyysinen kipu. Fyysinen ja sosiaalinen kipu ovat siis todella lähellä toisiaan. (Nurmi ym. 2010, 122.) Huomionarvoista on kuitenkin, että useat tutkimukset osoittavat torjutuilla ja aggressiivisilla lapsilla olevan hyvin epärealistisen hyvä käsitys omasta asemastaan ryhmässä. Lisäksi suosittun maineessa olevat lapset eivät aina ole niitä, joiden kanssa viihdytään kavereina. (Salmivalli 2005, 30.)

Kaveriporukan eli vertaisryhmän merkitys lapselle siis kasvaa iän myötä nuoruutta lähetessä ja ottaa monesti aiemmin vanhemmille kuulunutta paikkaa nuoren elämässä. Kaverien kanssa opitaan monia sosiaalisia taitoja ja irtaudutaan yhdessä vähitellen vanhemmista. Lapsuuden ryhmät ovat myös siinä mielessä merkittäviä, että niissä kerran saadut roolit ovat hyvin pysyviä eikä niitä voi lapsi käytännössä omalla käytöksellään enää muuttaa. (Salmivalli 2005, 32-33.)

3.1.2 Kaverien merkitys lapselle ja nuorelle

Kaikki ihmiset kaipaavat seuraa ja sosiaalista vuorovaikutusta muiden ihmisten kanssa (Kumpula 2012, 5). Nuorten kohdalla voitaisiin jakaa erilaiset suhteet kolmeen luokkaan: ystävä-, kaveri- ja toverisuhteisiin. Ystävyysuhde tarkoittaa kaikkein läheisintä suhdetta, kaverisuhteissa ei taas ole samanlaista emotionaalista sidettä ja toverisuhteet ovat näistä kolmesta kaikista laajin käsite kattaen sisäänsä yleisesti kaikki samankaltaisissa asemassa olevat nuoret. (Laine 2005 Kumpulan 2012, 5 mukaan.)

Kaverit ja ystävät ovat yleensä kiinnostuneita samoista asioista kuten kuunneltavasta musiikista, harrastuksista ja vaatetuksesta ja mitä läheisempi ystävyys-suhde on, sitä syvempiä nämä yhteiset kiinnostuksen kohteet ja emotionaaliset siteet ovat (Arnett 2007 Kumpulan 2012, 6 mukaan). Esimerkiksi suhde koulunkäyntiin on selkeästi yhteydessä kaveriporukan yleiseen asenneilmapiiriin (Kiuru 2008 Kumpulan 2012, 6 mukaan) – samoin kaikenlainen riskikäyttäytyminen (Arnett 2007 Kumpulan 2012, 6 mukaan). Lapsuudessa lähes kaikki kaverisuhteet ovat samaa sukupuolta ja vasta myöhemmässä iässä mukaan tulevat suhteet vastakkaisen sukupuolen kanssa. Kumpulan (2012) mukaan nuoret käyttävät yleisesti näistä kaikista kolmesta ystävyysluokasta nimitystä ”kaveri”, joten myös minä omassa tutkimuksessani puhun nimenomaan kavereista. (Kumpula 2012, 6.) Erityisesti läheisten kavereiden kanssa lapsi ja nuori oppii monia taitoja, joita hän tulee tarvitsemaan myöhemmässä elämässään läheisissä ihmissuhteissaan (Salmivalli 2005 36). Kaveriryhmissä lapsi oppii taas taitoja, joita hän tulee myöhemmin tarvitsemaan esimerkiksi työelämän ryhmätilanteissa (Salmivalli 2005, 42). Iän myötä kuitenkin kaverisuhteiden merkitys vaihtelee. Aivan lapsuudessa ennen kouluikää lapsi pitää hyvänä kaverina sellaista, jonka kanssa on mukavaa leikkiä erilaisia leikkejä ja joka pitää samanlaisista asioista kuin lapsi itse. Keskilapsuudessa ystävät antavat toinen toisilleen normeja kuinka käyttäytyä, ja lapselle muodostuu tärkeäksi, miltä hän vaikuttaa kavereiden silmissä. Nuoruudessa ystävät jakavat keskenään salaisuuksia ja kaiken kaikkiaan nimenomaan läheisyys ja itsetutkiskelu muodostuvat yleensä tärkeiksi. (Salmivalli 2005, 36-37.)

3.1.3 Nuorten sosiaalinen pääoma

Sosiaalinen pääoma tarkoittaa niitä voimavaroja, joita saamme olemalla tekemisissä toisten ihmisten kanssa (Korkiamäki 2013, 5). Lasten ja nuorten kohdalla iso osa tätä sosiaalista pääomaa tulee aikuisten kautta. Koska lapset ja nuoret eivät voi tehdä täysin itsenäisiä valintoja, määrittää muun muassa asuinpaikka,

koulu, perheen koko ja sosioekonominen tausta sekä asuinyhteisö laajemmin mistä nuoren sosiaalinen pääoma kumpuaa. (Korkiamäki 2013, 110.)

Keskilapsuudessa kaverien ja ryhmän avulla opitaan muun muassa moraalisia pelisääntöjä. Lapsien jakaessa asioita ja vuorotellessa he oppivat kuinka käyttäytyä eri tilanteissa. Oikeudenmukaisuuden tajua kehittää myös, että lapset oppivat esimerkiksi, että heikommassa asemassa olevaa autetaan ja hänelle voidaan antaa enemmän jotain asiaa tästä syystä. Lapsuudessa tytöillä ja pojilla on huomattavissa eroja kaverisuhteissaan. Molempia yhdistää, että lapsuuden kaverisuhteet ovat saman sukupuolen kanssa, mutta tyttöjen kaverisuhteet kehittyvät yleensä läheisemmälle tasolle kuin poikien, joten he ovat monesti tarkempia keitä he valitsevat kavereikseen. Näissä läheiselle tasoille syventyvissä ystävyysuhteissa on myös monesti mukana riitoja ystävän kanssa, mutta näiden riitojen ratkaisemisen avulla lapsi oppii monia hyvin tärkeitä sosiaalisia taitoja sekä ottamaan vastaan kritiikkiä myös itseään kohtaan. (Nurmi ym. 2010, 109-110.)

Lasten vapaa-ajan vietto koostuu pitkälti heidän harrastuksistaan ja harrastustoimintaa voidaan erityisesti keskilapsuudessa pitää yhtä tärkeänä kehityksen pilarina kuin koulunkäyntiäkin. Vapaa-ajan harrastuksien avulla lapsi oppii sosiaalisia taitoja ja hänen itseluottamuksensa kasvaa, kun hän huomaa pystyvänsä uusiin asioihin. Lapsi oppii myös luottamaan muihin paremmin. Vapaa-ajan harrastuksien järjestäjien ja opettajien tulisi olla tehtäviensä tasalla, jotta lapsi saisi harrastuksestaan mahdollisimman paljon voimavaroja. (Nurmi ym. 2010, 147.)

Nuorten sosiaalista pääomaa pidetään yleisesti niin paljon aikuisten aikaansaannoksena ja vastuualueena, että useat tutkimukset pitävät nuorten keskinäisiä vertaissuhteita ilman aikuisien valvontaa haitallisina (Coleman 1988, Korkiamäen 2013, 111 mukaan). Esimerkiksi heikommassa sosioekonomisissa ympäristöissä nuorten keskinäiset vertaissuhteet ilman aikuisten valvontaa ilmentyvät monesti muun muassa rikollisuutena (Barber 2001; Hagan ym. 1995; McCarthy & Hagan 1995 Korkiamäen 2013, 111 mukaan).

Korkiamäki (2013) kuitenkin kritisoi tällaista ajattelutapaa, jossa nuorten keskinäiset vertaissuhteet ovat automaattisesti huonoja. Hänen mukaansa tämänkaltaisen katsantokanta sisältää erityisesti neljä ongelmakohtaa: nuorten objektiivominen, yhteisökäsitteen yksipuolisuus, vertaissuhteiden sivuuttaminen ja sosiaalisen pääoman näkeminen pelkästään positiivisena ilmiönä. (Korkiamäki 2013, 112.)

Onkin huomionarvoista, etteivät aikuiset voi vain istuttaa omia arvojaan lapsiin ja nuoriin vaan että lapset ja nuoret tulkitsevat aikuisten heille antamia ohjeita omasta näkökulmastaan ja antavat niille omia merkityksiään (Corsaro 1997, Korkiamäen 2013, 151 mukaan). Nuoremmat sukupolvet siis voivat päättää mitä heille annettuja arvoja ja normeja he päättävät noudattaa ja mitä vastustaa (Korkiamäki 2013, 151).

3.2 Ryhmäytyminen

Joukko ihmisiä muuttuu ryhmäksi prosessissa, jota kutsutaan ryhmäytymiseksi. Bruce Tuckmanin teorian (1965) mukaan ryhmäytymiseen kuuluu viisi erillistä vaihetta: forming (muodostumisvaihe), storming (kuohuntavaihe), norming (yhdenmukaisuusvaihe), performing (hedelmällisen yhteistyön ja toimivan yhteisöllisyyden vaihe) ja adjourning (mahdollinen lopetus). (Tuckman 1965.)

Muodostumisvaihe on alkutilanne, jossa ryhmä ei ole vielä muodostunut vaan ryhmää yhdistää lähinnä jokin ulkoinen, mahdollisesti yhdessä sovittu tavoite. Tälle vaiheelle on tyypillistä, että yksilöt toimivat vielä omien malliensa mukaan ja ryhmä seuraa vahvasti johtajaansa, esimerkiksi opettajaa. Kuohuntavaiheessa ryhmä alkaa syyttää johtajaansa hankaluuksistaan ja ryhmän jäsenten yksilölliset mielipiteet erottautuvat ja usein törmäävätkin. Tämä vaihe on kuitenkin erittäin tärkeä matkalla ryhmäytymisen kolmatta, yhdenmukaisuuden vaihetta. Tässä vaiheessa ryhmä pyrkii välttämään konflikteja yhteisen tavoit-

teen innoittamana ja ryhmän "me-henki" alkaa nousta. Neljäs vaihe "performing" on ryhmän hedelmällisintä aikaa. Tällöin ryhmä on aidosti jättänyt taakseen suurimmat erimielisyytensä ja pystyy toimimaan yhdessä niin, että jokainen tuo oman panoksensa ryhmään. Tällainen aidosti toimiva ryhmä muodostuu, kun ryhmä oikeasti uskaltaa käsitellä ristiriitoja ja ryhmän jäsenten suhteet ovat selkeitä. (Aarnio & Vuorinen 1982, 66-68.)

3.2.1 Ryhmädynamiikka ja ryhmäyttäminen

Ryhmän muodostumisen "kuohuntavaihe" on aika, jolloin ryhmä määrittelee omaa ryhmädynamiikkaansa. Jokaisella ryhmällä on oma ryhmädynamiikkansa riippumatta tiedostetaanko tämä vai ei. Kuohuntavaihe onkin ehkä tärkein vaihe ryhmäytymisessä opettajan näkökulmasta katsottuna. Tässä vaiheessa ryhmä on herkimmillään; tutustutaan uusiin ihmisiin syvällisemmin ja opitaan uuden ryhmän omia sääntöjä. Kuohuntavaihe on tärkeä, sillä sen avulla ryhmä saavuttaa korkeamman toimivuuden tason ja pystyy toimimaan lopulta itsenäisesti ja jokaisen ryhmän jäsenen yksilöllisyyttä korostaen. (Aarnio & Vuorinen 1982, 75-76.)

Opettajan kannalta on hyvä muistaa, että kaikki ryhmät eivät pääse kuohuntatasoa pidemmälle eli opettajan tietoisuus ryhmäyttämisestä on merkittävää. Ryhmädynamiikan tietoinen käsittely opettajan toimesta auttaa ryhmää ja ryhmän jäseniä esimerkiksi suhtautumaan vallankäyttöön paremmin – kaikissa ryhmissä ryhmien jäsenet käyttävät valtaa toisiansa kohtaan eri tavoin sekä tiedostaen että tiedostamatta. Mikäli ryhmä ei ole edes jollain tasolla käsitellyt tätä asiaa, aiheutuu siitä helposti ongelmia. Vallankäytön hyväksyminen taas juontaa suoraan ryhmän jäsenten itsetunnosta. Hyvä ryhmä vahvistaa jäsentensä itsetuntoa. Jos ryhmän jäsenet kokevat, että heitä kunnioitetaan ja että he voivat tuoda myös heikkouksiaan esiin ryhmän edessä ilman pelkoa, kasvattaa se jokaisen ryhmän jäsenen itsetuntoa ryhmätoiminnassa. Kun itsetunto kasvaa, oppii ihminen myös ymmärtämään omaa toimintaansa ryhmässä paremmin. Mitkä reaktiot perustuvat älyyn ja mitkä tunteeseen? Nämä ovat tärkeitä kysymyk-

siä, joihin toiminta ryhmässä voi antaa vastauksia. Kun on oppinut kuuntelemaan itseään, oppii myös paremmin kuuntelemaan muita ympärillään. Näin myös muiden ymmärtäminen paranee toimivassa ryhmässä. Toimiva ryhmä on todella hyvä väline auttamaan monessa asiassa kuten itsensä hyväksymisessä. (Aarnio & Vuorinen 1982, 75-76.)

Hyvä ryhmädynamiikka ja onnistunut ryhmäytyminen siis kaikkien edellä mainittujen asioiden lisäksi auttavat ryhmää toimimaan paremmassa vuorovai-
kutuksessa keskenään. Kun jokainen ryhmän jäsen pystyy ilmaisemaan itseään niin kuin haluaa ja kaikki arvostavat toisiaan, pääsee ryhmä helpommin päämääräänsä ja ryhmän jäsenet alkavat kokea joukon ihmisiä omaksi ryhmäkseen. (Aarnio & Vuorinen 1982, 75-76.)

Kuinka tämä kaikki sitten saavutetaan? Jokainen ryhmä on yksilö ja yksilöt ovat yksilöllisiä. Uskon, että monet ryhmät saavuttavat toimivan ryhmädynamiikan itseohjautuvasti ja etenevät näin ryhmäytymisen "performing"-tasolle, mutta monesti ryhmäytyminen vaatii ryhmäyttämistä. Mannerheimin lastensuojelu-
liitto on koonnut useita koulumaailmassa hyviksi havaittuja leikkejä ja toimin-
tamalleja, joita voi esimerkiksi yhteissoittotunnin aikataulun antaessa myöten
toteuttaa myös musiikkiopistossa. Yhtenä esimerkkinä voidaan mainita "kave-
rilaulun" tekeminen, eli jonkin esimerkiksi yhdessä soitettavan teoksen uudel-
leensanoitettu versio – uusien sanojen painottuessa erityisesti kaveruuteen. Lei-
kit vievät aikaa ja soveltuvat ehkä paremmin koulumaailmaan, mutta aina
opettajan yksi tärkeä vastuualue on tarkkailu mahdollisen kiusaamisen varalta.
Yksi yleinen kiusaamisen muoto on eristäminen ja ulkopuolelle jättäminen. Soi-
tonopettajan tavatessa oppilaitaan suhteellisen harvoin on tärkeää, että hän
tarkkailee ryhmätilanteissa muun muassa oppilaidensa pieniä eleitä kuten vih-
jailemista, monimerkityksisiä kommentteja tai esimerkiksi tervehtimättä jättä-
mistä. Ongelmakohtiin pitää aina puuttua, sillä se lisää ryhmän jäsenien itse-
tuntoa ja luottamusta ryhmän toimintaan. (MLL.)

3.2.2 Ryhmä ja ryhmäyttäminen soitonopetuksessa

Musiikkiopistoympäristössä ryhmäytymisen peruseriaatteen toimivat tietenkin samalla tavalla kuin missä tahansa muussa kontekstissa. Musiikin tekemisen erityispiirteeksi voitaisiin mielestäni kuitenkin laskea muun muassa yhteismusisoinnin erityinen herkkyyks.

Musiikkiopistolaiset pitävät yleensä yhteismusisointia sekä soittokavereiden muodostamaa vertaisryhmää tärkeänä. Erja Kososen (2001) mukaan kuitenkin itse soittaminen ja siitä puhuminen yhdistää nuoria yllättävän vähän. Tärkeämpää monelle nuorelle on koko se ympäröivä verkosto, joka soittoharrastuksen ympärille muodostuu. (Kosonen 2001, 111-112.) Mielestäni on hyvä tässä tapauksessa muistaa, että Kososen tutkimus käsitteli nimenomaan pianisteja. Vanhan stereotypian mukaan pianistit ja muut soolosoittimien soittajat eivät ole niin seurallisia kuin orkesterisoittimia soittavat kollegansa. Ottamatta kantaa itse stereotypiaan uskon kuitenkin, että erityisesti musiikkiopistotasolla pianonsoitto saattaa olla melko yksinäistä puurtamista – ja kun ei ole kokemuksia yhteissoitosta samalla tavalla kuin orkesterisoittimien soittajilla, ei sitä osaa kaivatakaan.

Ryhmäpaine voi ilmetä myös negatiivisessa mielessä. Soittoharrastuksen lopettaneista sekä lopettamista pohtivista suuri osa on kokenut soittokavereidensa heitä korkeamman tason yhtenä syynä lopettamisajatuksilleen. Musiikkiluokilla opiskelleet oppilaat kokevat usein normaalia suurempaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, koska lähes koko kaveripiiri harrastaa musiikkia jollain tavalla. (Kosonen 2001, 110, 112.) Uskoisin, että kun lähes kaikki kaverit harrastavat musiikkia, tulee siitä arkipäiväisempää ja näin ollen lienee myös tavallisempaa, että tasoeroja syntyy väistämättä.

Opettajan miettiessä, kuinka voisi ryhmäyttää oppilaitaan, on yhteismusisointi hyvän ryhmähengen luoja yleisesti tärkeässä roolissa. Monesti yhteismusisointi voi suorastaan olla koko musiikkiharrastuksen perusta ja tärkein syy jatkaa harrastusta. Yhteismusisoinnin ja kamarimusiikin avulla monet musiikkiopisto-opiskelijat voivat myös kokea esiintymiset helpompina, ja erityisesti

yhdessä jaetut kokemukset ja onnistumiset koetaan monesti suurempina ja merkittävimpinä (Ylinen 2005, 71-72). Myös aiemmin mainitut pianistitkin pitivät nimenomaan yhteismusisointia mielekkäänä (Kosonen 2001, 111). Iso ponnistus hitsaa jo entisestään tutun ryhmän vieläkin paremmin yhteen (Siponen 2005, 71).

Uskon, että jos pedagogina pystyy luomaan hyvän hengen oppilaidensa keskuuteen eli ryhmäyttämään heidät onnistuneesti, on tällä kauaskantoisia ja positiivisia vaikutuksia. Oppilaat kirittävät toinen toisiaan aina vain parempiin suorituksiin eli heidän tasonsa nousee, kaikilla on mukavaa ja useimmat harrastavat musiikkia mielellään. Sivutuotteena syntyy varmastikin entistä enemmän ammattimuusikoita, mutta ennen kaikkea opettaja on näin pystynyt luomaan hyvän ja kestävästi musiikkisuhteen oppilaisiinsa ja saanut aikaan joukon aktiivisia musiikin harrastajia.

Pauliina Ylinen toivookin tutkimuksessaan *”Musiikkioppilaitokset harrastajaksi kasvamisen näyttämönä”*, että tulevaisuudessa olisi paljon enemmän nimenomaan harrastajaorkestereita. Kaikista ei voi eikä saa tulla ammattilaisia, mutta heidän kuuluisi silti saada musiikista sisältöä elämäänsä. Soittaminen ei saa olla vain lasten etuoikeus. (Ylinen 2005, 73.)

Erityisesti aiemmin vallalla ollut tyyli opettaa hyvinkin autoritäärisesti on käytännössä peruja jo 1800-luvulta. Tällainen opetustyyli lähinnä passivoi oppilasta eikä varsinkaan auta häntä kasvamaan aktiiviseksi harrastajaksi ja oppijaksi, joka pystyy ylittämään itsensä. (Tynjälä 1999 Ylisen 2005, 61 mukaan.) Merkittävä keino lisätä soitonharrastajien intoa on lisätä juuri oppilaiden omaa aktiivisuutta sekä yhteisöllisyyttä. Pelkkä tiedon antaminen oppilaille ei siis tietenkään yksinään tee heistä aktiivisia harrastajia, vaan juuri tässä tulee kuvaan mukaan opettajan rooli ryhmien muodostajana sekä tähän liittyen myös vastuun antajana (Ylinen 2005, 61).

Pirre Pauliina Maijalan tutkimuksessa *”Muusikon matka huipulle”* (2003) haastateltu anonymi huippusellisti kertoo, kuinka nimenomaan musiikkiopistoajan kaverit ja heidän kanssaan koetut yhteiset kokemukset orkesteriharjoituksista kamarimusiikkiin loivat positiivista mielikuvaa soittamisesta ja muusikkoude-

ta. Erityisesti haastateltu sellisti mainitsi musiikkiopistoaikaisen jousikvartetin ensimmäisen pienimuotoisen konserttikiertueen. Yhdessä matkustaminen ja oivallus siitä, millaista olisi olla ammattimuusikko ja että se olisi hänelle myös mahdollista, oli haastatetulle sellistille merkittävä. Maijalan tutkimuksen haastatelluista huippusellisteistä, -pianisteista ja -viulisteista kaikki kertoivat, että iso osa heidän kavereistaan oli juuri musiikkiopistosta ja he soittivat muun muassa orkestereissa yhdessä – tutkittavilla olikin suurimmaksi osaksi vain positiivisia kokemuksia musiikkiopistoajastaan. (Maijala 2003, 85.)

Joka tapauksessa nykypäivän ja tulevaisuuden opettajan tulisi mielestäni ottaa opetuksessaan huomioon, kuinka hän siirtää vastuuta oppilailleen, jotta he pääsisivät kokemaan onnistumisen kokemuksia ja yhteisöllisyyden tunnetta harrastuksensa parissa ja päätyisivät myöhemmin onnellisiksi musiikin harrastajiksi tai ammattilaisiksi.

3.2.3 Soittoharrastus ja yhteissoitto opetussuunnitelmissa

Valtaosa suomalaisista musiikkia harrastavista lapsista opiskelee valtionosuutta saavissa musiikkioppilaitoksissa (Tuovila 2003, 15). Näissä laitoksissa opiskeli vuonna 2013 noin 67 000 oppilasta. Joka vuosi noin 23 000 lasta hakee opiskelemaan musiikkioppilaitoksiin ja noin puolet heistä saa paikan – tyttöjen osuus on kaksi kolmasosaa. Opetuksesta 90 prosenttia voidaan sanoa olevan länsimaista taidemusiikkia ja noin 10 prosenttia muita musiikin tyylejä kuten pop-, jazz- tai kansanmusiikkia. (SML.)

Vuonna 2002 opetushallitus julkaisi uudet taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän musiikin opetussuunnitelman perusteet, joita musiikkiopistot vielä tällä hetkellä noudattavat. Näissä perusteissa korostuvat erityisesti oppilaiden aktiivisuus: opetuksessa tulisikin ottaa huomioon oppilaan omat päämäärät ja musiikillinen suuntautuminen. Myös yhteissoittoa ja oppilaiden välistä yhteistyötä tulisi korostaa. Keskeisessä roolissa ovat siis oppilaan oman musiikkisuhteen

syventäminen ja elämänmittaisen musiikkiharrastuksen aloittaminen. (Opetushallitus 2002.)

Vuoden 2002 opetussuunnitelmassa yhteissoitto katsotaan yhdessä instrumenttiopetuksen kanssa erityisesti musiikkiopistotasolla pohjaksi koko elämänmittaiselle musiikkisuhteelle. Riippumatta mitä soitinta oppilas soittaa, tulisi hänellä olla mahdollisuus yhteissoittoon, joka vastaa hänen tasoaan ja tarvettaan. (Opetushallitus 2002.)

Uusia opetussuunnitelmia on luotu nimenomaan vastineena musiikkiopistojen aiemmille käytännöille, koska katsottiin, että musiikkiopistojen opetus pohjautui liikaa ammattimuusikoiden kouluttamiseen. Musiikkiopistojen aikaisemmillemme toimintatavoille on toisaalta myös looginen selitys: musiikkioppilaitoksien on aina pitänyt perustella olemassaoloaan yhteiskunnalle ja erityisesti aiemmin ajateltiin, että nimenomaan tavoitteellinen ja korkeatasoisia ammattilaisia tuottava musiikkikoulutus toimii perusteluna musiikkioppilaitoksien olemassaololle ja täten valtion rahoitukselle. Jotta saataisiin näitä korkeatasoisia ammattilaisia, pohjautui opetus musiikkiopistoissa pitkään erityisesti kurssitutkintoihin ja tavoitteelliseen klassisen musiikin opiskeluun. (Tuovila 2003, 16.)

Vaikka taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman pohjaa nykyisin enemmän oppilaan omiin mieltymyksiin, on sen yhtenä tavoitteena kuitenkin edelleen luoda pohja oppilaan mahdollisille ammattiopinnoille. 2017 suunnitellaan jälleen uutta uudistusta opetussuunnitelmaan. Tällä kertaa painotettaisiin entistäkin enemmän oppilaan omaa yksilöllistä opintokokonaisuutta, johon hän voi itse vaikuttaa. Erityisesti nostetaan esille myös säveltäminen ja improvisointi enemmän kuin koskaan aikaisemmin opetussuunnitelmassa. Lisäksi erityisesti painotetaan itsearviointia ja vertaisarviointia, opintojen suunnittelua ja tavoitteiden asettamista sekä opettajan antamaa palautetta. (Opetushallitus 2017.)

4 HAASTATTELUTUTKIMUSTEN TULOKSET

4.1 Millaista musiikkiopistossa oli?

Haastatellessani neljää musiikkiopistossa kauan harrastanutta entistä musiikkiopistolaista nousi haastattelun alussa heti päällimmäiseksi jälleennäkemisen riemu. Kaikki haastateltavat olivat soittaneet pitkään yhdessä musiikkiopistoaikoinaan ja nykyisin näkevät toisiaan vain harvoin ja sattumalta.

Päällimmäisiksi asioiksi musiikkiopistosta monille oli hieman yllättäen jäänyt mieleen muun muassa musiikkiopiston vahtimestari ja kahvilan henkilökunta. Toisaalta juuri he ovat ne hahmot, jotka monessa opistossa näkyvät oppilaan arjessa eniten – opettajat ovat ymmärrettävistä syistä luokissaan suurimman osan ajasta. Vilma kertoi, että ajasta musiikkiopistossa tulevat ensin mieleen juuri ulkomusiikilliset asiat kuten kahviosta saadut karkit ja läksyjen teko kave-
reiden kanssa. Kaikille neljälle on jäänyt selvästi vahvana mieleen musiikkiopiston hyvä tunnelma. Esimerkiksi myös rehtori muistettiin hyvin ja kun kysyin mitä rehtori heidän mielestään lapsen silmin nähtynä teki, oli vastaus ”käveli käytävällä ja tuli juttelemaan”! Tosin myös rehtorin osallistumista esimerkiksi oppilaskonserttiin pidettiin aina hieman erityisenä merkinä, ja ajateltiin, että nyt pitää näyttää parastaan. Aina paikalla oli siis joku, kenet tunsivat eikä haitannut, vaikka soittotuntia olisi pitänyt välillä odottaa kauemminkin aulan penkeillä, koska juteltavaa ja tekemistä riitti. Esimerkiksi Vilma kertoi, kuinka oli hiljattain tavannut musiikkiopistossa seltoa soittaneen entisen oppilaan vuosien jälkeen ja kuinka jälleennäkemisen yhteydessä jo melko alussa tämä oli tiedustellut, mitä eri musiikkiopiston henkilökunnan jäsenille kuuluu. Yhtenä syynä erityisen hyvään tunnelmaan Kristian mainitsee, että käytännössä samat ihmiset olivat töissä koko heidän musiikkiopistoaikansa, mikä toi kaikkeen toimintaan tietynlaista jatkuvuuden ja turvallisuuden tuntua.

”Siitä tilasta, siitä rakennuksesta on jäänyt hirveen lämmin kuva. Sinne hirveen mielellään meni. Aina tiesi kun sinne meni, että siellä oli joku kuka siut tunti – oli se sitten vahtimestari tai kuka vain.” (Vilma)

Tiedustellessani mitkä seikat hieman enemmän itse soittamiseen ja soittotunteihin liittyen ovat jääneet mieleen, tuli vastaukseksi jälleen muistoja, joihin ryhmä liittyi vahvasti. Maijulle mieleen oli jäänyt erityisesti konserttimatka Espanjaan, jossa oli monta konserttia ja johon oli valmistauduttu koko lukuvuoden ajan. Espanjan muisto herätti heti muissa vastakaikua ja Matti muisteli, kuinka oli ollut mukavaa jo niin nuorena tutustua paikallisiin musiikkiopistolaisiin Espanjassa ja viettää aikaa heidänkin kanssaan.

4.1.1 Ryhmäsoiton merkitys musiikkiopistoharrastukselle

Käytännössä kaikki ensimmäiset soittomuistot, joita haastatelluille tuli mieleen, liittyivät jollain tavalla ryhmätunteihin. Esimerkiksi Vilma kertoi, kuinka hänelle tulee mieleen ensimmäisenä aivan alkuvuosien soittotunnit, jolloin oltiin kahden tai kolmen hengen ryhmissä ja opettaja saattoi kysellä nuottien nimiä taululta tai kuinka järjestettiin asteikkosoiton nopeuskilpailuja vasemmalle kädelle.

Viimeinen kysymykseen vastannut sanoikin lopulta sen, josta aukesi laaja keskustelu:

”Miulle on jäänyt keskeisempänä mieleen se viimeiset pari vuotta ennen kuin lopetti ne orkesterin yhteistreenit. Aika vahvasti se kääntyi siinä vaiheessa niin, ettei enää kiinnostanut se oma soitto niin paljoa, mutta yhteistreenit sen sijaan kiinnostivat.” (Kristian)

Yhteissoittoa ja yhteistä orkesteria kaikki neljä pitivät tärkeänä. Erityisesti mainittiin vielä, kuinka yhteiset voimainponnistukset olivat jääneet mieleen. Haastateltavat mainitsivat erityisesti mieleenpainuvina asioina kilpailu- ja muut esiintymismatkat ja yhdessä tehdyn levytysprojektin. Vilma, joka jatkoi myös

ammattiopintoihin musiikkiopiston jälkeen mielti, että nyt jälkeinpäin ajateltuna motivoivalta aikanaan varmasti tuntui, että kaikki orkesterin jäsenet olivat varsinkin loppuvuosina jo melko korkealla tasolla soitossaan. Näin orkesterinjohtaja pystyi antamaan mielenkiintoista ja haastavaa ohjelmistoa, joka motivoi kaikkia orkesterissa soittaneita. Stemmojen kiertoa keuhuttiin eikä kukaan kokenut, että olisi aina joutunut soittamaan jotain mitä ei olisi halunnut.

Kukaan ei ollut kokenut, että yhteissoittaminen olisi ollut koskaan ainakaan pidempiä ajanjaksoja epämiellyttävää vaan kaikki pitivät torstai-iltaisina pidettyjä orkesteriharjoituksia ainoastaan mukavina tapahtumina. Vaikka orkesterissa soitti monia hyvin erilaisia nuoria, joilla oli esimerkiksi erilaisia tavoitteita harrastukselleen, toimi ryhmadynamiikka poikkeuksellisen hyvin. Kukaan ei mieltänyt, että orkesteriin olisi missään määrin liittynyt syrjintää tai kiusaamista, vaikka yksikin haastatelluista sanoi, että osa orkesterilaisista oli sellaisia, ettei heidän kanssaan ilman orkesteria olisi ikinä tullut oltua yhdessä. Yhteisiä tavoitteita pidettiin niin tärkeinä, etteivät henkilökemiat merkinneet tässä tapauksessa mitään.

Yhteissoitto myös motivoi harjoittelemaan. Esimerkiksi ammattiopintoihin jatkanut Vilma kertoi, kuinka hänellä oli vaikeaa noin 15-vuotiaana motivoida itseään harjoittelemaan, mutta orkesterin ja erityisesti pitkään yhdessä olleen trion takia hän jaksoi harjoitella ja tämä sama innostus tarttui myös omiin soolokappaleisiin. Hän sanoi kokeneensa, että erityisesti kun lähimmät soittokaverit harjoittelivat tuon ikäisinä jo melko suuriakin määriä, ”olisi tuntunut hölmöltä kaivella nenää siinä vieressä”. Muut haastateltavat eivät olleet kokeneet näin suuria epämotivaation hetkiä, vaan esimerkiksi kaksi harrastuksensa lopettanutta kertoi, että lopettamispäätös lukion loppuvaiheilla syntyi ilman suurempaa draamaa. Harrastuksensa lukioikäisenä lopettanut Kristian kertoi, että lopettamispäätös syntyi aika luonnollisesti, kun mainittu orkesterikin lopetti toimintansa astetta vanhempien oppilaiden siirtyessä jatko-opintoihin – omaan soolosoittoon ei enää siinä vaiheessa motivaatio riittänyt. Pienemmistä epämotivaation pilkahduksista jokainen oli päässyt nopeasti yli ja myöhemmin ammattiopintoihin jatkanut Matti mainitsikin yhdeksi syyksi musiikkiopiston tutun ympäristön. Tutuista kavereista ja musiikkiopiston viikkorytmistä luopuminen olisi tuntunut hyvin vaikealta.

Aivan haastattelun lopussa Vilma vielä halusi mainita erikseen, kuinka suuri merkitys kesäleireillä oli ollut motivaatioon ja kuinka hyviä muistoja niistä oli jäänyt. Kaikki haastateltavat olivat tästä samaa mieltä. Olivathan leirit olleet jopa kesän kohokohtia tietyn ikäisenä! Matti piti kesäleirien erikoispiirteenä myös sitä, että siellä pystyi tutustumaan paremmin myös muiden instrumenttien soittajiin kuin vain omiin. Kesäleirit koettiin myös tärkeinä itsenäistymisen merkkipaaluina jo pienestä asti.

4.1.2 Ammattiin vai ei?

Molemmat harrastuksensa lopettaneet Maiju ja Kristian kertoivat, etteivät olleet missään vaiheessa musiikkiopistoaikaansa ajatelleetkaan ryhtyä ammattiopintoihin, vaan jo varhaisessa vaiheessa olivat mieltäneet soittamisen nimenomaan tavalliseksi harrastukseksi. Kumpikaan ei osannut sanoa mitään tarkkaa ajankohtaa, jolloin olisivat näin päättäneet, mutta muistelivat sen olleen noin yläasteen ja lukion taitoskohdassa. Kristian mainitsi, että kun omissa soittokavereissa oli myös harrastukseen intohimoisesti suhtautuvia, ymmärsi itse, ettei oma intohimo ole lopulta kuitenkaan samalla tasolla. Kummankaan kohdalla ei kuitenkaan ollut sen suurempia henkisiä taisteluja asiasta vaan päätös oli syntynyt hyvin luontevasti ja harrastus jatkunut eteenpäin täysin normaalisti.

Ammattiopintoihin jatkaneet sanoivat, että heidän ajatuksensa jatko-opinnoista olivat kulkeneet jokseenkin samalla tavalla kuin kahdella ei musiikin pariin päätyneellä – ne olivat ainoastaan olleet täysin päinvastaisia. Suunnilleen samoihin aikoihin eli yläasteen ja lukion välimaastossa he olivat päätyneet siihen, että haluavat panostaa soittamiseen tosissaan.

”Ajatteli, että tää on nyt tää harrastus ja mä haluun olla tällainen tässä harrastuksessa. (– –) Sitten joskus lukion alkupuolella alkoi ajatella, että sitä voisi jatkaa myös musiikkiopiston jälkeenkin.” (Matti)

Koko neljän hengen haastatteluryhmästä ainoastaan Vilma pystyi kertomaan suhteellisen tarkan hetken päätökselleen jatkaa ammattiopintoihin. Se oli ollut lukion ensimmäisen ja toisen vuoden välisenä kesänä, jolloin hän oli vielä suunnitellut muita jatko-opintoja, kunnes oli tullut siihen tulokseen, että yksinkertaisesti nautti soittamisesta liikaa tehdäkseen mitä tahansa muuta ammatikseen.

4.1.3 Kaverit musiikkiopistossa ja muualla

Keskustellessamme kavereista laajemmassa mittakaavassa kaikki haastateltavat kertoivat, että heillä oli ainakin jossain määrin ollut eri kaveripiirejä eri tilanteissa. Vilma oli haastatelluista ainoa, joka ei ollut käynyt musiikkiluokkia, joten hänellä tämä korostui erityisesti. Hän asui myös tuolloin kauimpana kaupungista, joten myös tämän takia hänelle oli tuntunut muodostuvan useampia kaveriporukoita.

Maiju kertoi, että jokaisen eri harrastuksen kautta muodostui omia kaveripiirejä, mutta koska hän kävi myös musiikkiluokkaa, soitti hänen kavereistaan suurin osa jotain instrumenttia musiikkiopistossa. Kristian ja Matti olivat Maijun kanssa tässä asiassa samoilla linjoilla, mutta tarkensivat vielä, että erityisesti siirryttäessä lukioon kaveriporukka laajeni huomattavasti. Tiivis lähes koko peruskoulun yhdessä ollut musiikkiluokka hajosi eri toisen asteen kouluihin ja yhtäkkiä uudet lukiosta saadut kaverit eivät automaattisesti soittaneetkaan mitään soitinta.

Musiikkiopiston mukanaan tuomista kavereista Matti mainitsi, että kun nyt jälkikäteen katsoo taaksepäin musiikkiopistoaikoihin, on päällimmäisenä mielessä kaverit ja yhteissoittotuntien hyvä henki. Hyvät kaverit motivoivat toisiinsa entistä parempiin suorituksiin ja lopulta aina ammattimuusikoiksi asti. Musiikkiopistokaverit koettiin muutenkin tärkeiksi kavereiksi ja esimerkiksi Vilma, jolla oli useita eri kaveriporukoita muisteli, että hän on varmaan nauranut yhdessä ystäviensä kanssa jokaisella ryhmätunnilla. Myös iloiset hetket ennen

ryhmätuntia ja ennen kuin opettaja saapui paikalle koettiin tärkeiksi. Tuolloin pystyi juttelemaan kavereiden kanssa.

Kristianin mielestä aika erityisesti orkesterissa on jäänyt mieleen, sillä kaikki orkesterinjäsenet tuntuivat olevan hyviä kavereita keskenään. Tietenkin muodostui jonkinlaisia klikkejä, mutta koskaan kukaan ei protestoinut mistään liittyen henkilökemioihin, koska kaikki tunsivat toisensa niin hyvin ja arvostivat toisiaan.

4.1.4 Musiikkiopistosta ja yhteissoitosta eväitä elämään

Kaikki neljä haastateltavaa olivat yksimielisiä siitä, että yhteissoitto on antanut heille työkaluja toimia ryhmässä myös nykyisin. Kristian kertoi, että orkesterissa opittu tietynlainen ryhmäpaine, että omat hommat tulee hoitaa kuntoon ennen harjoituksia, on ollut ensiarvoinen ohje myös myöhemmän elämän ryhmätyötilanteissa.

”Siinä on selkeästi se noin kymmenen hengen ryhmä, jolla on yhteisiä tavoitteita. Kuten vaikka se, että se kuulostaa hyvältä. Ja siihen piti siis osana sitä joukkoa tehdä se oma työnsä, koska muuten siihen tavoitteeseen ei oltaisi voitu päästä.” (Kristian)

Koulumaailmassakin ryhmätyöskentely oli erilaista, koska mahdolliset ryhmätyöt tehtiin paljon pienemmissä ryhmissä. Tämä orkesterin yhteishenki, jossa kaikki olivat mukana, on jäänyt mieleen ja Kristian sanoikin, että nyt tuntee olevansa hyvin etuoikeutettu, kun on saanut kokea jotain sellaista, jossa kaikki, opettajat mukaan lukien, ovat yhdessä ja josta selkeästi opettajat ovat heistä ylpeitä.

”Tietyllä tapaa se on ollut se ensikosketus siihen, että jos on isompi jengi ja halutaan päästä johonkin, niin se vaatii sen koko joukon panoksen.” (Kristian)

Maiju lisäsi vielä, että musiikkiopiston orkesterissa oppi tekemään yhteistyötä monenlaisten ihmisten kanssa. Vapaa-ajan kaveriporukoissa yleensä valitaan, keiden kanssa aikaa vietetään, joten orkesterissa hankittu kokemus on hänen mielestään ollut todella tärkeää myös esimerkiksi myöhemmän elämän työtilanteita varten. Vilma nosti tässä kohtaa myös esille, että orkesterin kanssa oli paljon myös eri reissuilla ja että väsyneenä matkasta ihmiset eivät ole aina parhaimmillaan, mutta silti orkesterin on pitänyt hoitaa hommansa hienosti – ja niin myös hoidettiin. Erityisesti kesäleireillä jo pienestä asti ilman vanhempia olo koettiin myös omia ryhmässä toimimisen taitoja kehittävänä. Leireillä alkoi myös henkilökohtaisella tasolla vähitellen oppia ja ymmärtää, millainen ryhmässä toimija itse on. Matti uskookin, että kaikilla haastatelluilla omat keinot toimia ryhmässä ovat löytyneet suhteellisen varhain verrattuna moneen muuhun.

”Kavereiden kanssa aina päätetään milloin hengailaan, mutta jos on keikka tai treenit, niin sinne on pakko mennä ja siihen pitää olla sitoutunut.” (Matti)

Palautteenannosta myös puhuttiin ja Vilma kokikin, että hänen palautteenantokykynsä parantui valtavasti orkesterivuosien aikana. Kuinka voi antaa palautetta kaverille ilman, että pahoittaa hänen mieltään? Vilma koki, että varsinkin alkuaikoina hän saattoi olla liian suora, mutta vuosien kuluessa hän ymmärsi sanoa asiansa kauniimmin sekä jo mahdollisesti saattoi tietää, mistä jokin soittoon liittyvä ongelma johtui, joten siitä pystyi myös keskustelemaan rakentavasti.

Vilma lisäsi, että musiikkiopistossa oppi tuntemaan monenlaisia ihmisiä ja tekemään heidän kanssaan yhteistyötä, mistä on ollut hyötyä myös aikuisena omassa ammatissakin. Kristiankin ajatteli, että juuri musiikkiopiston orkesterissa oli uskomatonta, kuinka ihmiset, jotka tekivät yhdessä töitä vapaa-aikanaan, eivät muutoin olisi edes tavanneet toisiansa. Hän pohti, että sen täytyy olla melko ainutlaatuista, sillä aikuisenakin isolla ryhmällä töitä tehdessä tuntuu, että aina on mukana jonkinlaista kitkaa liittyen henkilökemioihin.

”Niin aikuismaista ja vastavuoroista käyttäytymistä – niin missä sitä edes kohtaa?” (Kristian)

Kumpikaan Kristian eikä Maiju osannut sanoa, kuinka soittoharrastus olisi vaikuttanut heidän musiikilliseen minuuteensa, mutta molemmat olivat varmoja, että kyllä sen on jollain tavalla täytynyt vaikuttaa. Molemmista oli vaikea yrittää jäsentää, mikä soittoharrastuksen vaikutus on ollut. Maiju ei ole musiikkiopistoajan jälkeen harrastanut musiikkia ohjatusti ollenkaan, mutta Kristian on ottanut sekä laulutunteja että laulanut kuorossa ja harrastaisi mielellään enemmänkin musiikkia, jos vain aikaa olisi.

”Se mikä on jäänyt on se, että tajuaa mitä se [soittaminen] vaatii. Että kun joku sanoo opettelevansa soittamaan kitaraa ja luulee, että kuukauden päästä se osaa jotain, kun ei se oo oikeasti ikinä soittanut mitään. Että on ihmisiä, joilla ei oo mitään käryä mitä se homma on.” (Maiju)

Vilma sanoi, että hänelle nykyisenä ammattilaisena soittoharrastus on luonnollisesti tuonut valtavasti – musiikki täyttää kaikki päivät. Opettaminen, sovitus-ten teko oppilaille ja omat soittoprojektit vievät suuren osan päivästä ja vapaa-ajan hän käyttää mieluiten konserteissa tai keikoilla kuunnellen musiikkia. Musiikki on siis ehdoton pääsisältö hänen arkielämässään.

4.2 Opettajan mielipiteitä yhteissoitosta

Haastattelin sähköpostitse kokenutta pedagogia Reijo Ahosta yhteissoiton merkityksestä ja opettajan roolista. Hän kirjoitti, että kokee yhteissoiton erittäin merkittävänä osana soittoharrastusta ja toivookin, että mahdollisimman moni saisi kokea yhteissoittoa musiikkiopistossa.

Erityisesti yhteissoitto on arvokasta silloin, kun oppilaalla on mahdollisesti hankala vaihe harrastuksessaan. Oppilaat saavat tukea toisiltaan ja yhteissoitto auttaa peilaamaan omaa soittoa suhteessa muihin suunnilleen saman ikäisiin soittajiin. Ahonen kirjoittaa myös, että olisi otollisinta, jos oppilas kuuluisi koko musiikkiopistoaikansa samaan ryhmään. Kun ryhmä vuosien kuluessa hitsautuu yhteen, pystyvät ryhmän jäsenet myös huomaamaan paremmin ryhmän

kehityksen yksikkönä. Hän kuitenkin toteaa, että erityisesti soittoharrastuksen alussa ei yhteissoitto ole niin merkittävässä roolissa kuin myöhemmin:

Soitonopiskelun alkuvaiheessa ryhmän muodostuminen tai ryhmään kuuluminen ei välttämättä ole keskeinen asia, koska lähes kaikki soittamiseen liittyvät asiat ovat uusia.

Eli Ahonen kokee, että heti kun itse soittaminen alkaa olla hallinnassa, voi yhteissoiton aloittaa ja että se tuo lisäarvoa soittoon, mutta aivan alussa ei tulisi antaa liian monta uutta asiaa nuorelle oppilaalle.

Ahonen pitää ryhmässä soittamista vain positiivisena asiana harrastukselle. Yhteissoiton kautta oppilaan ohjelmisto kasvaa, hän saa ystäviä ja vertaistukea sekä yhteissoitto motivoi harjoittelemaan. Hän on myös iloinen siitä, että yhä enenevässä määrin opettajat ovat oivaltaneet yhteissoiton merkityksen ja että yhteissoitto on sisällytetty uusiin opetussuunnitelman koko ajan vahvemmin.

Ahosen mielestä opettaja voi vaikuttaa ryhmän dynamiikkaan yrittämällä valita yhteissoittoryhmään sellaisia oppilaita, joiden uskoo tulevan hyvin toimeen keskenään. Lisäksi opettaja voi esimerkiksi viikonloppuleirien aikana ryhmäyttää oppilaitaan erilaisin leikein. Hän kuitenkin uskoo, että opettajan vaikutuskeinot ryhmädynamiikkaan ovat lopulta vähäiset:

Opettajan vaikutusmahdollisuudet ovat lopulta varsin rajalliset. Ryhmää ei voi mitenkään saada yhtenäistymään ulkoapäin. Paras tapa ryhmäytymiseen on yhteisen ajan ja tilan järjestäminen. Opettajan liiallinen puuttuminen muihin kuin musiikillisiin asioihin on välillä jopa tarpeetonta.

Ahonen kirjoitti, että vaikka etukäteen yrittää koota toimivan ryhmän, ei ikinä voi tietää kuinka se alkaa toimia. Välillä ryhmä alkaa toimia kuin itsestään jo ennen kuin tunnit ovat varsinaisesti edes alkaneet, ja välillä vasta yhteiset kokemukset ja haasteet tuovat ryhmän yhteen. Hänen mukaansa yhdellä ryhmällä ryhmäytyminen kestää keskimäärin yhdestä lukukaudesta yhteen lukuvuoteen. Mitä suurempi ryhmä on lukumäärältään sitä kauemmin yleensä ryhmäytyminen kestää.

Ryhmän aloittaessa luodut selkeät pelisäännöt ryhmän toiminnalle vaikuttavat myös ryhmäytymiseen ja ryhmädynamiikkaan. Säännöt voidaan Ahosen mukaan tehdä myös yhdessä, mutta opettajan tehtävä on huolehtia, että kaikki noudattavat näitä sääntöjä. Säännöt voivat koskea esimerkiksi myöhästymisiä, yleistä kohteliaisuutta, opettajan puheen päälle soittamista tai puhumista ja monia muita arkipäiväisiä asioita, jotka takaavat työrauhan kaikille. Vakavampien ja poikkeuksellisten tilanteiden varalle Ahonen neuvoo, että jokainen opettaja miettii jo ennakolta, kuinka hän tällaisiin tilanteisiin niiden sattuessa tulisi reagoimaan. Kaikista tärkeintä on lopulta, että kaikki mahdolliset konfliktit tule ratkaista. Ratkaisemalla mahdolliset poikkeustilanteet pystytään takaamaan tärkein eli ryhmän toiminnan jatkuminen.

5 POHDINTA

Tehdessäni tätä seminaarityötä olen tullut kaiken aikaa vakuuttuneemmaksi, että kavereiden merkitys soittoharrastuksessa on erittäin merkittävä, jos harrastuksesta halutaan innostava ja pitkäkestoinen. Kaikki haastatteleman entiset musiikkiopistolaiset kertoivat, että musiikkiopistosta löytyneet kaverit ja musiikkiopiston yleinen hyvä yhteishenki olivat merkittäviä syitä sille, etteivät lopettaneet harrastustaan kesken. Kahdelle haastatelluista nämä seikat olivat myös hyvin tärkeinä syinä uravalinnalle musiikin parissa. Yhteissoittoa painottivat kaikki haastatellut – niin entiset harrastajat kuin kokenut opettajakin. Yhteissoitto orkesterissa tai ensemblessa voi olla hyvin monelle tärkein syy jatkaa soittoharrastusta, vaikka into omaan harjoitteluun olisikin ajoittain vähäistä. Onkin siis kiistatta selvää, että yhteissoitto ja hyvä yhteishenki ovat ensisijaisen tärkeitä lapsen ja nuoren harrastukselle.

Sen lisäksi, että haastatellut kokivat saaneensa harrastusaikanaan paljon ryhmästä, kokivat he myös oppineensa paljon taitoja myöhempää elämää varten. Jokainen koki saaneensa työkaluja toimia ryhmässä. Erityisesti yhteissoiton ja

kesäleirien avulla kaikki uskoivat löytäneensä oman tapansa toimia ryhmässä jo huomattavan varhain. Uskon, että nimenomaan yhdessä soittaminen – oli se sitten kamarimusiikkia tai orkesterisoittoa – on erittäin merkittävä keino opettaa lapsille ja nuorille ryhmässä toimimisen taitoja. Opettajalla on tässä tärkeä rooli. Jos orkesterissa ei yksinkertaisesti ole kivaa, ei sieltä todennäköisesti myöskään opi taitoja elämää varten eikä sieltä jää rakkaita muistoja, joita voi jälkikäteen vanhojen orkesterikavereiden kanssa muistella. Opettajan rooli on näissä ei-musiikillisissa asioissa suhteellisen pieni ja hänen tuleekin olla hieman taustalla. Haastattellessani pitkään ammatissa ollutta pedagogia tuli kuitenkin hieman sivulauseessa ilmi yksi keino, jonka uskon itse asiassa olevan erittäin merkittävä hyvää yhteishenkeä luotaessa. Orkesterin tulisi pysyä yhdessä mahdollisimman pitkään – mielellään koko musiikkiopistoajan. Uskon, että näin toimittaessa orkesterin jäsenet huomaavat, kuinka he kehittyvät yhdessä ryhmänä ja oman vahvan uskomukseni mukaan soittaminen on hauskaa silloin, kun se menee hyvin! Usein tämä tehdään juuri päinvastoin niin, että kun oppilas tekee esimerkiksi tasosuorituksen, hän siirtyy seuraavaan ”vanhempien orkesteriin” ja joutuu jälleen hakemaan paikkansa ryhmässä uudestaan. Ja kun lukuvuoden lopussa orkesterin henki alkaa olla korkealla ja yhdessä kivaa, vaihtuu kokoonpano jälleen seuraavan lukuvuoden alussa osan vaihtaessa orkesteria ja uusien soittajien tullessa heidän tilalleen.

Reijo Ahosen haastattelussa muiksi opettajan keinoiksi nousivat ryhmän jäsenten valinta, viikonloppuleirien järjestäminen sekä ryhmäyttävät leikit ja pelit niiden yhteydessä. Ahosen mukaan viimeistään yhteisten kokemusten ja ”tiukan paikan” jälkeen ryhmädynamiikka alkaa toimia. Tämäkin on opettajan vastuulla siinä määrin, että hänen pitää järjestää näitä tiukkoja paikkoja. Jokaisen opettajan tulee omalla kohdallaan päättää, riittääkö ryhmälle esimerkiksi musiikkiopiston kevätkonsertti vai haluaako hän viedä heidät esiintymään esimerkiksi jonkinlaiseen alueelliseen tai valtakunnalliseen katselmukseen. Omasta kokemuksestani musiikkiopistossa uskallan sanoa, että nimenomaan kaikki esiintymismatkat ovat jääneet kirkkaina mieleen. Vaikka valtakunnallisessa katselmuksessa ei sinänsä edes juttelisi muiden musiikkiopistojen oppilaiden kanssa, jo pelkästään se, että näkee muita soittoa harrastavia ja ymmärtää, että myös muualla kuin omassa musiikkiopistossa tehdään monenlaisia asioita, luo intoa myös omaan harrastukseen.

Yhteiset kokemukset, yhteissoitto, hyvä yhteishenki ja musiikkiopiston kautta saadut kaverit ovat onnistuneen soittoharrastuksen ydin. Kun yhtälöön lisätään vielä ammattitaitoinen ja innostava opettaja, saavutetaan mielestäni koko soittoharrastuksen idea: tavoitteellinen, mutta samalla inhimillinen ja rakas harrastus, joka antaa sekä elämyksiä että taitoja soiton parissa ja elämässä. Opetussuunnitelmia voidaan muuttaa vaikka kuinka, mutta on vain ja ainoastaan jokaisen opettajan vastuulla, millaiseksi juuri heidän oppilaidensa soittoharrastus muodostuu.

LÄHTEET

Aarnio, P. & Vuorinen, R. 1982. Vuorovaikutus ja yhteistyö. Helsinki: SKSK-kustannus OY.

Korkiamäki, R. 2013. Kaveria ei jätetä! sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuhteissa. Tampereen yliopisto. Väitöskirja.

Kosonen, E. 2001. Mitä mieltä on pianonsoitossa? 13–15-vuotiaiden pianonsoittajien kokemuksia musiikkiharrastuksestaan. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja.

Maijala, P. 2003. Muusikon matka huipulle: tutkimus soittamisen eksperttitydestä. Helsinki: Sibelius-Akatemia. Väitöskirja.

Kumpula, M. 2012. Nuorten sosiaalisen pääoman muotoutuminen kaverisuhteissa. Rovaniemi: Lapin yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen, Ruoppila 2010. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tuovila, A. 2003. Mä soitan ihan omasta ilosta. Pitkittäistutkimus 7-13-vuotiaiden lasten musiikin harjoittamisesta ja musiikkiopisto-opiskelusta. Helsinki: Sibelius-Akatemia. Väitöskirja.

Ylinen, P. 2008. Musiikkioppilaitokset harrastajaksi kasvamisen näyttämönä. Helsingin yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

INTERNET-LÄHTEET

Tuckman B.W. 1965: Developmental Sequence in Small Groups':

<http://openvce.net/sites/default/files/Tuckman1965DevelopmentalSequence.pdf> 16.4.2017

Hunt N. & McHale S. 2007: A Practical Guide to the E-Mail Interview:

https://www.academia.edu/189492/A_practical_guide_to_the_email_interview 16.4.2017

MLL, Mannerheimin lastensuojeluliitto: Kaveritaidot kaikille. Opas luokanopettajalle. [https://mll-fi-](https://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/60957e4517a75312e4193bffd892bf1c/1492672848/application/pdf/16856496/MLL%20Kaveritaidot_www.pdf)

[bin.directo.fi/@Bin/60957e4517a75312e4193bffd892bf1c/1492672848/application/pdf/16856496/MLL%20Kaveritaidot_www.pdf](https://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/60957e4517a75312e4193bffd892bf1c/1492672848/application/pdf/16856496/MLL%20Kaveritaidot_www.pdf) 20.4.2017

Opetushallitus 2002: Taiteen perusopetus. Musiikki.

http://www.oph.fi/download/123013_musiik_tait_ops_2002.pdf 16.4.2017

Opetushallitus 2017: Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017/luonnos 15.3.2017.

http://oph.fi/download/181910_tpo_laaja_oppimaara_perustetekstia_luonnos_15.3.2017.pdf 16.4.2017

SML, 2017 Suomen musiikkioppilaitoksien liitto ry: Esite.

http://www.musicedu.fi/wpcontent/uploads/2017/01/sml_esite_valmis.pdf 16.4.2017

LIITE 1: Ryhmähaastattelun kysymykset

Minkä ikäinen olit kun aloitit/lopetit musiikkiopistossa?

Mitä tulee ensimmäisenä mieleen ajasta musiikkiopistossa? (Konsertit, tunnit, matkat?)

Mikä oli yhteissoiton merkitys sinulle?

Oliko hetkiä, jolloin olisit halunnut ehkä lopettaa harrastuksen? Mikä sai jatkamaan harrastusta?

Kuinka koit yhteiset esiintymismatkat ym.?

Mikä oli soittokavereiden merkitys sille, että jatkoit harrastusta?

- entä soittokaverit varsinaisen soittoharrastuksen ja musiikkiopiston ulkopuolella?

Mikä oli musiikkiopiston yhteisön (kaverit, opettajat, vahtimestari, kahvilan pitäjä jne.) merkitys harrastuksellesi?

Koetko, että soittoharrastus on tuonut sinulle työkaluja toimia ryhmässä?

Mitä koet saaneesi soittoharrastuksestasi?

(- erit. ei suoraan soittotaitoon liittyviä asioita)

Koetko, että soittoharrastuksestasi on hyötyä elämässäsi nykyään?

(- työssä/opiskeluissa, erit. ryhmätilanteissa?)

Tilanteessa tulleet lisäkysymykset:

Milloin soittaminen jäi harrastukseksi/päätit ryhtyä ammattiin?

Jos et alkanut opiskella musiikin ammattiopintoihin, soitatko nykyisin? Haluaisitko soittaa?

LIITE 2: Sähköpostihaastattelun saateviesti

Hei Reijo!

Tässä nämä lupaamani kysymykset. Voit vastata niin kuin haluat (suoraan sähköpostiin tai uuteen tiedostoon jne.).

Tarkennuksena vielä, että "ryhmä" tarkoittaa tässä tapauksessa yhteissoittoa eli erilaisia orkestereita jne. Olen jo haastatellut musiikkiopisto-orkestereissa soitaneita ja nyt haluaisin siis orkesterinjohtajan ajatuksia työhöni.

Kiitos vielä paljon avustasi!

Terv. Janne Valkeajoki

LIITE 3: Sähköpostihaastattelun kysymykset

- Mikä on mielestäsi ryhmän ja uuden ryhmän muodostumisen rooli soitonopetuksessa?
- Voiko opettaja mielestäsi vaikuttaa ryhmän kehittymiseen? Jos voi niin kuinka ja oletko itse toiminut näin?
- Kuinka kauan mielestäsi uudella ryhmällä kestää keskimäärin ryhmäytyä toimivaksi yksiköksi?
- Jos sinulla on ollut hankalia tilanteita opetuksessasi johtuen ryhmän dynamiikasta, kuinka olet selvinnyt niistä?
- Vapaa sana